Consell Superior de la Justícia
Principat d'Andorra

INFORME: relatiu al projecte de Llei qualificada del Codi penal.

ANTECEDENTS

Des del Ministeri de Justícia i Interior, amb data 5 de novembre del 2025, es dona trasllat al Consell Superior de la Justícia del projecte de Llei qualificada del Codi penal als efectes establerts a l'article 37 de la Llei qualificada de la Justícia, endavant "el projecte". La sol·licitud es tramet amb caràcter d'urgència.

NORMATIVA I DOCUMENTACIÓ

- Constitució andorrana;
- Llei qualificada de la justícia, del 3 de setembre del 1993 i modificacions;
- Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal;
- Llei qualificada del Codi de procediment penal de 10 de desembre de 1998 i
- modificacions;
- Llei 31/2021, del 22 de novembre, de text consolidat qualificada de seguretat pública;
- Informe del Tribunal de Corts (annex 1);
- Informe del Tribunal Superior de Justícia (annex 2);
- Informe del Ministeri Fiscal (annex 3).

CONSIDERACIONS

I. Prèvia

Inicialment, cal advertir que la sol·licitud amb caràcter d'urgència de l'emissió d'aquest informe impedeix obtenir les valoracions dels òrgans judicials i fiscals afectats de forma idònia, ni realitzar una acurada valoració del projecte.

En qualsevol cas, s'adjunten al present informe les consideracions realitzades per aquests òrgans com a annexos 1, 2 i 3, llevat de les reflexions de la Batllia que ens han estat traslladades i hem incorporat directament al nostre informe, sense que, en qualsevol cas, les nostres consideracions pretenguin suplir les realitzades per aquests òrgans sinó complementar-les, en la mesura del possible, amb l'ànim exclusiu d'invitar a la reflexió al legislador.

II. Examinat el projecte de Llei tramesa, cal fer les següents consideracions:

- **Pel que fa a la forma**

El projecte s'adequa a les prescripcions establertes a l'Acord del Consell General sobre criteris de concepte i de forma per a l'elaboració de les proposicions i dels projectes de llei, de 26 de novembre del 2001.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

- **Pel que fa al contingut**

1. La reforma del Codi penal es justifica en donar resposta a la necessitat d'actualitzar el sistema penal andorrà per adaptar-lo als canvis socials, tecnològics i als compromisos internacionals del Principat, mantenint la coherència amb els principis constitucionals de legalitat, proporcionalitat i seguretat jurídica. Les modificacions principals introdueixen: la responsabilitat penal de les persones jurídiques per delictes greus (com corrupció, blanqueig o terrorisme), reforcen la lluita contra la corrupció amb la tipificació de la corrupció privada i la temptativa, protegeixen millor les víctimes de tràfic d'éssers humans eliminant la rellevància del consentiment, augmenten l'edat de consentiment sexual a setze anys amb excepció entre joves de proximitat d'edat, i adapten el dret penal als riscos de la delinqüència digital i a la violència tecnològica. A més, s'introdueixen ajustos en àmbits diversos -com el contraban, la protecció de professionals sanitaris o la persecució dels matrimonis simulats- per reforçar la coherència del sistema. En conjunt, la reforma justifica tenir un caràcter integral, buscar alinear Andorra amb els estàndards europeus i internacionals, i reafirmar la vocació d'un dret penal modern, garantista i orientat a la protecció efectiva dels drets fonamentals i de la dignitat humana.

D'altra banda, i amb caràcter general el projecte introdueix modificacions formals relatives a denominacions d'organismes o divisions estructurals dels articles que faciliten la seva entesa i aplicació. Les taules d'equivalències annexades semblen una eina útil i facilitadora.

Des del Consell Superior de la Justícia el fet de materialitzar les recomanacions i alinear-nos amb els estàndard del dret comparat europeu, sempre que siguin respectuosos amb els nostres principis jurídics, és una acció necessària i valorada positivament.

En el cas d'establir la responsabilitat penal de les persones jurídiques no és únicament en seguiment efectiu les recomanacions del GAFI i MONEYVAL o de la Comissió permanent de prevenció del blanqueig i el finançament del terrorisme creada per la llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme, sinó que forma part d'una estratègia efectiva contra el blanqueig de diners, el finançament del terrorisme i la delinqüència organitzada, particularment en les places financeres com l'andorrana, tot i que, finalment, s'hagi optat per determinar-la exclusivament per determinats delictes, fet que com assenyalen des del Ministeri Fiscal resultaria deficitari i s'allunyaria de certes recomanacions d'aquests organismes.

En el cas de la tipificació de la corrupció privada, el projecte pretén donar compliment a l'obligació assumida mitjançant l'Acord Monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea, de 30 de juny del 2011 de transposició de la Directiva 2014/42/UE i de la Directiva 2018/1673 de 23-10-2018, del Parlament Europeu i del Consell entre altres, que obliguen a tipificar conductes delictives previstes a la Decisió marc 2003/568/JAI del Consell, de 22-7-2003, relativa a la corrupció en el sector privat. Així com al Conveni de Mèrida o al Conveni penal sobre corrupció fet a Estrasburg el 27-1-1999, part del nostre ordenament, que preveu la corrupció activa i passiva en el sector privat.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

En altres conceptes incorporats al projecte es pretén, igualment, donar compliment al Conveni de Mérida, tal com el Ministeri Fiscal venia sol·licitant, com en el cas de l'ampliació del concepte d'autoritat i funcionari o en el cas del delicte de tràfic d'influències ajustant-lo a l'abast de l'article 18 d'aquest Conveni i vinculant-ho a la presa de decisions i no a l'acte administratiu decisori. Altrament, el projecte recull els suggeriments d'aquest Conveni relatius a la tipificació de la temptativa en certs delictes i accepta les propostes del Ministeri Fiscal, trameses en el marc d'altres informes evacuats des d'aquesta institució, relatives a la tipificació de certs articles, com l'obstrucció a la justícia o del Tribunal Superior de Justícia en relació amb els delictes contra la seguretat del trànsit. Malgrat això, des de la Fiscalia es convida a reflexionar sobre un abast més profund de la modificació d'aquest text legislatiu amb la proposta de determinats pressupòsits sobre els que convindria meditar (vegeu annex 3 referencies al delicte de tràfic d'ésser humans o la definició del concepte d'explotació sexual, o l'actualització d'imports entre altres).

2. Dit això i entrant a valorar l'articulat cal fer certes consideracions, algunes de les quals responen a lleus errors i d'altres, com venint indicant, a meres invitacions a la reflexió.

Article 9. *Prohibició de doble sanció. Concurs de lleis*

Es convenient atendre a les reflexiones del Ministeri Fiscal respecte l'ordre de prelació que conté aquest article i la necessitat de mantenir-ho.

Article 12. *Classificació de les infraccions*

Les referències a l'article 42 i a l'article 43 que contemplen els apartats 2 i 3 d'aquest article no són correctes. Corresponen als articles 41 i 42.

Article 30. *Minoria d'edat penal*

Seria pertinent reflexionar sobre la introducció d'una diferenciació dins la franja compresa entre els 12 i fins als 18 anys, atès els diversos graus de maduresa del menor infractor, especialment quan aquest disposa de capacitat intel·lectiva i volitiva per comprendre la naturalesa de la prohibició i adequar-hi la seva conducta. Aquesta reflexió, traslladada des de la Batllia, adquireix especial rellevància en la comissió de delictes greus -assassinat, homicidi dolós, agressió sexual o agressió sexual qualificada- en què, sovint, les víctimes són igualment menors d'edat.

Article 33. *Circumstàncies atenuants*

En l'apartat 2, al moment de fer referència a les possibles circumstàncies atenuants de la responsabilitat penal de les persones jurídiques es menciona que la participació ha de ser "*a través els seus representants legals"*, en el cas de la col·laboració o confessió per exemple. Convindria, però, valorar si aquesta participació no hauria de vincular-se també a *la "persona legalment designada pels òrgans competencials per a la seva representació"*, evitant així possibles interpretacions literals que no donin cabuda a aquesta participació com a atenuant i, vinculant-la de forma expressa amb l'article 65bis del Codi de procediment penal, modificat mitjançant la disposició final primera d'aquest projecte, que inclou aquesta possibilitat.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

Article 43. *Penes principals per a les contravencions penals*

Seria interessant valorar incorporar també la “prohibició de tenir animals” dins aquestes penes. Aquesta apreciació trobaria vinculació amb l’article 542 (omissió de control d’animals perillosos).

Article 74. *Substitució de la pena d’arrest*

Tal com adverteix el Tribunal Superior de Justícia (vegeu annex 2) fora bo que l’apartat 3 precisés que la substitució s’aplica sense perjudici de les penes que corresponguin al consum, a fi d’evitar dubtes interpretatius.

Article 80. *Àmbit d’aplicació* (mesures de seguretat)

En relació amb les mesures de seguretat previstes en aquest article, a criteri de la Batllia, resultaria oportú efectuar una consideració sobre la conveniència d’incorporar un tercer supòsit que permetés imposar mesures de seguretat, amb les garanties processals degudes, en aquells casos en què es constati que l'autor del delicte no es troba en condicions de declarar ni de defensar-se (per raó de les seves patologies mentals) i que, per tant, no es pot sotmetre de la mateixa manera que altres subjectes al procediment requerit usualment per obtenir una sentència condemnatòria, ja que no pot prestar declaració, no pot ser processat, ni tampoc ser sotmès a una vista oral. Un procediment específic que constati aquesta situació en legal forma, permetria dictar la mesura de seguretat quan l'autor no pot defensar-se correctament, però ha comès un delicte greu i és un perill per a la societat.

Article 81. *Classes* (de mesures de seguretat)

El concepte “motius anàlegs” que inclou l’apartat primer és massa genèric i podria donar cabuda a la determinació de criteris per via reglamentària, la delegació dels quals és qüestionable a causa de la matèria tractada.

Altrament, entre les mesures no privatives de llibertat de l’apartat segon es podria valorar incorporar també la “prohibició de tenir animals”.

Article 161. *Agressió sexual*

Respecte de l’edat del consentiment en el marc del delicte d’agressió sexual previst a aquest article, des de la Batllia es proposa analitzar l’abast real de la redacció i la voluntat del legislador en l’apartat 3, atès que la diferència numèrica de cinc anys pot donar lloc a situacions no desitjades (com ara les relacions entre joves de 14 i 19 anys), sense que es valori adequadament l’existència o no d’una situació de prevalença o abús de superioritat. En aquest sentit, podria resultar pertinent examinar la possibilitat d’exigir, per tal que operi l’excepció, que l’autor sigui igualment menor d’edat.

Article 187. *Omissió del deure d’assistència en cas de necessitat*

Cal adaptar la redacció als canvis legislatius en relació amb la tutela com a mesura de suport en el cas de persones majors d’edat.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

Article 3263. *Corrupció privada*

Cal prestar especial atenció a les consideracions de la Fiscalia respecte a la corrupció en el sector esportiu i la importància de tipificar la lluita contra la corrupció en l'esport, tutelant penalment la competició esportiva en les vessant recomanades.

Article 267. *Delicte de contraban*

Caldria reflexionar sobre les consideracions emeses pel Tribunal de Corts i el Ministeri Fiscal respecte a l'aplicació d'aquest article i les seves mancances en l'aplicació.

Títol XIV. Delictes contra la seguretat col·lectiva: Capítol primer. *L'energia nuclear i els grans estralls*

Fora interessant valorar si cal incloure el terme "materials" a l'hora de referir-se als danys causats o fos més interessant no mencionar la tipologia de danys per tal d'encabir altres possibilitats que els danys materials, sempre que aquesta no sigui la veritable voluntat. Aquesta apreciació afectaria els articles 279, 280, 281, 282, 283 i 284.

Article 296. *Refús de sotmetre's a la prova* (d'alcoholèmia i tòxics)

Cal valorar l'eliminació de la conjunció "o" de la tercera línia d'aquest article. Semblaria que va quedar de la redacció anterior, però la interpretació de la lectura actual donaria lloc a criteris que semblarien allunyar-se de la voluntat del legislador (vegeu annex 2 del Tribunal Superior).

Article 297. *Conducció temerària*

Compartim el criteri del Tribunal Superior de Justícia, el Tribunal de Corts i la Fiscalia al respecte d'aquest delicte i convidem a reflexionar sobre la proporcionalitat de la seva tipificació. En qualsevol cas, aquest article menciona un sistema de graus no previst.

3. S'han detectat divergències en relació amb la nomenclatura de l'estructura dels articles. En concret:

- Article 83. *Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió incompleta de responsabilitat*: l'apartat 1 ha de substituir les referències als "*punts 4, 5 i 6 de l'article 31*" per als "*apartats 4, 5 i 6*".
- Article 85. *Suspensió, substitució i extinció de la mesura* (de mesures de seguretat): En l'apartat 2 ha de dir *"en els supòsits de les lletres b) i c) de l'apartat anterior/de l'apartat 1" en lloc de "dels apartats b i c".* La divisió dels apartats és en lletres.
- Article 105. *Responsabilitat civil en cas d'exclusió de responsabilitat penal: c*aldria seguir la mateixa pauta de redacció en tot l'article. És per això que a les lletres a) i b) de l'aparat 2 cal dir que es tracta de l'article 31. Aquesta referència es fa a les lletres c) i d), o pel contrari eliminar la referència a l'article 31 que contenen aquestes últimes.
- Article 278. Tràfic d'immigrants clandestins: l'última frase del primer paràgraf de l'apartat primer es refereix a "*punts*" i no "*apartats*".

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

- Article 296. *Refús de sotmetre's a la prova:* la referència al "*punt segon de l'article anterior* " i al "*punt primer de l'article anterior*" ha de ser a "*l'aparat segon de l'article anterior*" i a "*l'apartat primer de l'article anterior*".
- Article 298. *Alteració de la seguretat en el trànsit:* la referència de l'apartat 2 al "*punt anterior*" ha de ser a "*l'apartat anterior*".
- Article 39. *Manifestacions il·lícites:* la referència de l'apartat 2 a la "lletra a) del punt anterior" ha de ser a la "la lletra a) de l'apartat anterior".
- Article 302. Delictes farmacològics: l'apartat tercer ha de referir-se als "*apartats anteriors*" no als "*punts anteriors*".
- Article 332. Maltractament d'animals: l'apartat segon ha de referir-se a "*l'apartat anterior*" no al "*punt anterior*".
- Article 392. Manifestacions il·lícites: l'apartat segon ha de referir-se a "*l'apartat anterior*" no al "*punt anterior*".
- Article 398. *Definició de terrorisme:* Caldria revisar la conveniència de paraula "*modificada*" del subapartat v. de la lletra a) de l'apartat 1.

Andorra la Vella, 2 de desembre del 2025

Josep Maria Rossell Pons
President

PÀGINA: 6 de 6 DATA I HORA DE LA GENERACIÓ DE LA CÒPIA: 23/03/2026 11:06
Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=a6ae27df-4d24-4fb9-978a-1aa59b3cddb6 emprant el codi segur de verificació.

DOCUMENTS
TIPUS: Projecte de llei
NOM: E-193-2026 7 Annex 1. Informe TCorts modif codi penal.pdf
UNITAT: Secretari General

ORIGEN: Administració
CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ: e91c97ac-a871-4345-b1b3-65ad5f023555
IDENTIFICADOR: ES_XXXXXXXXX_2026_00000000000000000000000063332
ESTAT D'ELABORACIÓ: Definitiu

REFERÈNCIES
EXPEDIENTS: C1210-0110/2026
REGISTRE D'ENTRADA: 0193-2026 - 20/03/2026 11:27
REGISTRE DE SORTIDA: 0114-2026 - 31/03/2026 10:21
SIGNATURES
CONSELL GENERAL (SIGNATURA): 31/03/2026 09:35

OBSERVACIONS PUNTUALS AL PROJECTE DE LLEI QUALIFICADA DEL CODI PENAL

Article 267. Delicte de contraban

L'article 267.3 tipifica *"el qui entri i surti per un pas fronterer no habilitat, més d'una vegada en 24 hores, amb la finalitat d'acumular mercaderia sensible adquirida al Principat en territori no andorrà, ha de ser castigat amb un pena de presó de fins a 2 anys."*

Tot i ser conscient de la problemàtica actual a l'entorn del contraban concretament al Pas de la Casa, aquest article resulta de difícil aplicació; d'una part no es podrà constatar la mercaderia acumulada en territori no andorrà, i d'altra part, una vegada sancionat al Principat d'Andorra, es posaria la problemàtica que no seria sancionable al país on es troba la mercaderia i on concretament es produeix el contraban, per aplicació del principi de *non bis in idem*.

Article 297. Conducció temerària

L'article 297.1 "*També té la consideració de temeritat manifesta, a l'efecte d'aquest article, conduir un vehicle a motor:*

a) *Sense disposar del permís de conduir corresponent excepte quan s'estigui en companyia d'un membre d'un centre de formació de conductor, o*

b) *Sense disposar de l'assegurança obligatòria que cobreixi la responsabilitat civil derivada de la circulació llevat que concorri causa de força major.*

En cas de manca d'assegurança el batlle o el tribunal pot, raonadament, rebaixar en un grau la pena de presó o substituir-la per treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a tres-cents seixanta-cinc dues, mantenint en qualsevol cas la privació del permís de conduir."

Es podria considerar desproporcionat el fet de sancionar aquestes dues accions com a delictes majors tenint en compte que anteriorment a conducció sense permís ja va ser exclosa del Codi penal del 2005, en concret, es trobava previst a l'article 350.4 com a contravenció penal del Codi de 1990 i actualment serien ambdues constitutives d'infraccions administratives. Havent d'afegir que resulta poc clar el què recull l'articulat en el sentit de "rebaixar la pena en un grau".

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=e91c97ac-a871-4345-b1b3-65ad5f023555 emprant el codi segur de verificació.

Igualment pot, si més no, sorprendre que conduir sota els efectes de les drogues i l'alcohol sigui considerat un delicte menor i conduir sense assegurança o sense disposar del permís es qualifiqui com a delicte major en tant que conducció temerària.

Andorra la Vella, 28 de novembre de 2025

Núria GARCIA VAL

Presidenta del Tribunal de Corts

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=e91c97ac-a871-4345-b1b3-65ad5f023555 emprant el codi segur de verificació.

INFORME DELS MAGISTRATS DE LA SALA PENAL SOBRE EL PROJECTE DE LLEI QUALIFICADA DEL CODI PENAL

1.- Antecedents

En data 6 de novembre del 2025, el Consell Superior de la Justícia traslladà còpia del projecte de Llei qualificada del Codi penal tramès el dia 4 de novembre anterior pel Secretari d'Estat de Justícia i Interior, per tal que fos emès, amb caràcter d'urgència, l'informe corresponent.

2.- Observacions

La reforma proposada versa essencialment sobre els següents extrems:

1.- Establir la responsabilitat penal de les persones jurídiques (si bé s'ha optat finalment establir-la només per a determinats delictes);

2.- Tipificar la corrupció privada i la temptativa en els delictes de corrupció, tràfic d'influències i malbaratament de cabals públics;

3.- Introduir el principi d'irrellevància del consentiment de la víctima en els delictes de tràfic amb finalitat d'extracció d'òrgans, de treball o serveis forçats, d'esclavatge o d'explotació sexual a fi de reforçar la protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans;

4.- Augmentar l'edat de consentiment sexual a 16 anys tot contemplant l'excepció de les relacions consentides entre joves de proximitat d'edat ;

5.- Adaptar el dret penal als nous riscos tecnològics i a la realitat digital en diversos delictes on apareixen com essent d'especial rellevància ;

6.- Introduir modificacions puntuals en altres àmbits com són:

-el tipus relatiu al contraban,

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=d1b2a7f8-8b3c-49d5-aea4-b97f11e64dd3 emprant el codi segur de verificació.

-la tipificació de la injúria a professionals sanitaris o de seguretat privada;

-la conducció sense permís o assegurança com a forma de conducció temerària;

-la persecució dels matrimonis simulats per obtenir drets de residència o nacionalitat,

-l'adequació del concepte de dades especialment protegides a la normativa de protecció de dades personals.

El poc temps concedit per informar al respecte de la reforma proposada, en fa impossible una anàlisi completa i aprofundida i ens obliga a fer remissió al ja manifestat en els informes emesos en el seu dia, en relació amb els apartats 1 a 5 abans esmentats.

Pel que fa a les altres modificacions introduïdes, precisarem només que:

- L'article 44.g) preveu, com a pena complementària, la inhabilitació per a la tinença d'animals quan, tant en el catàleg de penes principals (articles 41.9 i 42.16) com en les definicions del contingut de les mateixes, s'inclou la pena de prohibició de tenir animals (article 55.5). La pena d'inhabilitació per la tinença d'animals no es troba tampoc definida a l'article 53 que defineix totes les penes d'inhabilitació contemplades pel Codi.

-l'article 74.3 preveu la substitució, en cas d'incompliment, de la pena d'arrest per la de presó, precisant entre altres que es considera incompliment "*quan del resultat de sang o de saliva es desprengui que la persona ha consumit drogues o substàncies d'efectes anàlegs*". Caldria precisar que la substitució s'aplica sense perjudici de les penes que corresponguin pel consum, a fi d'evitar qualsevol dubte sobre la possibilitat de sancionar aquesta nova infracció de forma autònoma si escau (quan el consum de drogues s'hagi produït a Andorra).

- l'article 296 suprimeix la pena d'arrest pel delicte de refús de sotmetre's a la prova de control de tòxics o d'alcoholèmia. Manté però la conjunció alternativa "o" (que anteriorment venia vinculada a la possibilitat d'imposar pena de presó o d'arrest) que caldria igualment suprimir, ja que en cas contrari, la pena de privació del permís de conduir esmentada a continuació, esdevindria d'imposició facultativa, no semblant que aquesta sigui la voluntat del legislador.

Altrament, cal precisar que tot i la voluntat de suprimir per aquest delicte la pena d'arrest, aquesta serà no obstant aplicable si la pena de presó imposada és inferior a tres mesos, de conformitat amb la substitució automàtica mantinguda en l'article 73.1.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=d1b2a7f8-8b3c-49d5-aea4-b97f11e64dd3 emprant el codi segur de verificació.

- l'article 297 tipifica com a delicte major de conducció temerària, castigant entre altres, amb pena de presó de tres mesos a tres anys, la conducció sense permís de conduir o sense assegurança. Malgrat sigui una qüestió de política criminal, no podem deixar de remarcar que aquest nou tipus apareix desproporcionat, tenint en compte el desvalor de la conducta i la comparació amb el delicte de conducció sota l'efecte de drogues (article 295) que es manté com a delicte menor, castigat amb pena de presó fins a un any.

El mateix article 297 preveu a més, que en cas de manca d'assegurança, el Batlle o Tribunal podrà rebaixar en un grau la pena de presó, quan el sistema de determinació de la pena per graus no està previst, ni el seu càlcul definit, en el nostre ordenament penal.

Finalment, remarcarem que la renumeració íntegra del Codi penal requerirà una adaptació del programa informàtic Avantius i dels cercadors de jurisprudència corresponents.

Andorra la Vella, 24 de novembre del 2025.

Anna ESTRAGUÉS ARMENGOL

Presidenta de la Sala penal del Tribunal Superior de Justícia

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=d1b2a7f8-8b3c-49d5-aea4-b97f11e64dd3 emprant el codi segur de verificació.

COMENTARIS DEL MINISTERI FISCAL RESPECTE DEL PROJECTE DE LLEI DEL CODI PENAL

1. El temps concedit per analitzar una reforma penal que es presenta com a global és completament insuficient. Pensem que una metodologia de grups de treball seria molt més enriquidora i tècnicament més productiva i encertada.

2. La reforma enviada es planteja com a una reforma global del sistema penal, amb la seva exposició de motius inclosa i, en realitat no ho és, doncs una modificació de tal calat hauria requerit plantejar-se la modificació completa del sistema, i pensem que no s'ha fet.

Si ho fos hagués requerit l'anàlisi i eventual modificació de moltes altres qüestions, com ara la ubicació sistemàtica de molts tipus penals que es troben ubicats incorrectament a llocs o no haurien de ser-hi, anàlisi i eventual modificació de penes de multa, de penes d'inhabilitació de drets públics i càrrecs públics, etc.

3. L'import de les penes de multa fixat genèricament a la part general i en algun article de la part especial (v.g., 300.000 euros) han quedat absolutament desfasats després de 20 anys i s'haurien d'actualitzar conforme a l'IPC, per exemple.

4. La renumeració de tots els articles del Codi penal requerirà de canvis en el sistema Avantius que poden resultar costosos (adaptació de plantilles, adaptació de paràmetres de creació d'expedients, duplicació de delictes, etc.), la qual cosa afectarà la qualitat de les estadístiques, fent-les més confuses i podria requerir un important despesa i moltes hores de dedicació dels professionals interns que es dediquen a aquest assumpte.

D'altra banda, els gestors de jurisprudència en els que s'estaria treballant també es veurien afectats negativament.

Igualment, els organismes internacionals que avaluen Andorra en els diferents àmbits necessitarien de la corresponent explicació i contextualització (v.g., perquè s'ha modificat un número d'un article sense modificar les eventuals deficiències de fons detectades als seus informes).

5. L'article 9 del CP no pot perdre els "*primera*", "*segona*", etc., ja que no només estableix criteris de concurs d enormes sinó ordres de prelació que no poden desaparèixer.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

6. La classificació de delictes majors i menors fa remissió a articles incorrectes.

7. S'observa que l'article 24 proposat està inspirat en els article 8 i 9 del Codi penal del 1990. En aquest sentit, proposem les següents esmenes:

"Article 24. *Principi de personalitat i actuació per un altre*

1. La responsabilitat penal és personal. Poden ser responsables penalment les persones físiques i les persones jurídiques ~~Les persones jurídiques poden ser responsables penalment quan concorrin les condicions establertes a (l'article 26) i en els supòsits previstos a (l'article 27).~~"

Observem també que s'ha optat per una llista de delictes als quals aplica la responsabilitat penal de les persones jurídiques, de tal manera que queden fora molts delictes que seria important que s'incloguessin (per exemple, delictes contra la vida, delictes contra la salut i la integritat de les persones, incloent-hi el tràfic d'òrgans i les experimentacions no consentides; delictes relatius a la genètica i la reproducció humanes; delictes patrimonial -estafes societàries o piramidals, esquemes ponzi, etc.-; delictes contra la intimitat i la inviolabilitat del domicili; delictes contra l'ordenació del territori i el patrimoni històric ; delictes contra la funció pública -i no només algunes de les seves tipologies-; delictes contra la comunitat internacional, etc.).

Els sistemes de llistes s'han demostrat inadequats i de limitada efectivitat, especialment pel MONEYVAL, en relació amb altres tipologies del Codi, que han estat identificats com a deficients fins que s'ha optat per un sistema de *all crimes approach*.

Les circumstàncies atenuants específiques per persones jurídiques haurien analitzar-se amb més detall, ja que algunes ja estarien previstes en general i no s'entén la raó de la seva especificitat per persones jurídiques (entenem que la persona jurídica no pot tenir un tracte més beneficiós que la persona física). Trobem a faltar circumstàncies agreujants específiques per la persona jurídica, que s'haurien de valorar (alta posició de l'autor persona física dins l'organització, inexistència de programes de compliance o que aquests fossin manifestament deficients, tolerància o aprovació per part de l'empresa, activitat delictiva com a pràctica o model de negoci, obtenció de beneficis significatius, etc.).

Sobre altres qüestions de la responsabilitat penal de les persones jurídiques, el termini atorgat ha estat insuficient (per exemple, penes, no podent-se valorar encara que sembla que la redacció té marge de millora) i no ens podem pronunciar al respecte sense una reflexió addicional.

8. Observem que es tracta d'ampliar l'abast del delicte d'injúries, la qual cosa sembla anar en contra de la tendència internacional en matèria de drets humans, especialment quan l'ampliació afecta l'àmbit privat de la llibertat d'expressió.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

9. Sense entrar a valorar la corrupció privada per manca de temps suficient, sí que s'ha de destacar que la pena de "d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec o ofici similar a aquell en el marc del qual s'ha comés el delicte" és anòmal, ja que el Codi no ho recull en cap altre delicte; i no ho fa perquè així es deriva de la part general de Codi penal i de la jurisprudència.

Addicionalment, sembla que faltaria la conducta de corrupció relativa a rebre diners per exercir funcions pròpies del càrrec, encara que no sigui incomplint cap obligació.

10. El nou delicte de contraban de entrar i sortir del Principat per acumular mercaderia sensible adquirida al Principat fora d'Andorra és de difícil aplicació pràctica, i situa en posició de desequilibri aquesta conducta amb altres conductes menys greus relatives també al contraban.

Es podria valorar una tipificació de les conductes de contraban de mercaderies sensibles que inclogui com a delicte la realització, sota determinades condicions, de diverses infraccions administratives de contraban si aquestes de forma acumulada superen un determinat valor.

11. A la nova redacció de la conducció temerària s'amplia l'abast del dret penal, al nostre entendre, en excés, tipificant com a delictives conductes que podrien trobar reconducció en altres vies (administrativa), tenint en compte els principis de subsidiarietat i mínima intervenció del dret penal.

La pena prevista no és pròpia del dret andorrà (parla de graus, per exemple): "rebaixar en un grau la pena de presó" és impossible en dret andorrà perquè les nostres penes de presó no en tenen. Igualment la pena de treballs en benefici de la comunitat en una extensió específica d'entre 31 i 365 dies seria absolutament novedosa en dret andorrà (a banda d'altres qüestions sistèmiques que podria comportar).

De totes maneres, si es vol castigar com a delicte a qui realitzi una activitat perillosa sense autorització administrativa o sense assegurança, existeixen molt àmbits més perillosos que requerien la seva tipificació prèvia (v.g., àmbit laboral, industrial, de construcció, etc., en els quals sembla que no tenir assegurats els treballadors és molt més greu en termes absoluts).

Per exemple, l'incompliment de llicències urbanístiques, excedint-se dels seus límits i, per tant, realitzant conductes no cobertes pel permís administratiu o realitzades sense assegurança no sembla que siguin actualment típiques.

12. Delictes de tràfic d'éssers humans:

Competència

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

Atribuir la competència per la investigació dels delictes de tràfic d'éssers humans a les seccions d'instrucció especialitzada de la Batllia en qualsevol de les seves modalitats.

Unificació

El nostre Codi penal ha previst diferents delictes de tràfic de persones en funció de la finalitat d'explotació per la que es produeix. Creiem que, per bé que és possible, es tracta d'una aproximació poc encertada del delicte.

En primer lloc, perquè el delicte es composa d'una acció, d'un mitjà i d'un propòsit (que és la finalitat d'explotació, sense requerir que es produeixi). De fet, es pot veure com tots els delictes (en el nou codi penal es preveuen als articles 134, 148 i 157) tenen el mateix redactat, canviant només la finalitat d'explotació. Per tant, una tipificació que es produeix segons el resultat d'explotació (que no té ni per què produir-se) ens sembla poc precís.

D'altra banda, perquè no s'estaria protegint el bé jurídic adequat, i és que el tràfic de persones és un atac a la dignitat, la integritat moral i llibertat dels éssers humans. Així, en el Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans, ratificat pel Principat d'Andorra al 2010 (en endavant "Conveni de Varsòvia"): "*Considerant que el tràfic d'éssers humans constitueix una violació dels drets humans i un atac a la dignitat i la integritat de l'ésser humà*". O com s'exposa per part del Principat d'Andorra en ratificar el Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i infants (en endavant, "Protocol de Palerm"): "*En matèria de tràfic d'éssers humans, el Principat d'Andorra va signar el Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans, el 17 de novembre del 2005, com una confirmació més de la voluntat d'adoptar els instruments internacionals que tenen com a objectiu la protecció dels drets humans i la salvaguarda dels valors tradicionals de la nostra societat, com és la dignitat humana".*

Doncs bé, tal i com està configurat el delicte de tràfic de persones en el nostre Codi penal, sembla que es parteix de la pluriofensivitat del mateix, considerant que, juntament amb una eventual integritat moral o dignitat, el tràfic també protegeix la posada en perill dels béns jurídics que serien lesionats en l'explotació de posterior. Però, com dèiem, en el delicte de tràfic de persones és necessari l'objectiu d'explotació però no requereix que es produeixi. Per tant, només requereix la realització de les conductes previstes en el mateix sota algun dels tipus comissius (una acció i un mitjà). De fet, el mateix tipus penal preveu que l'explotació es pot castigar a part, per tant, aquell bé jurídic que, suposadament es tendeix a protegir, ja estaria protegit per un altre delicte. Així, si es condemna a algú per tràfic per a la prostitució d'altri, se'l castigaria pel delicte de tràfic i pel delicte d'afavoriment o proxenetisme, ambdós delictes contra la llibertat sexual. I no té sentit, doncs imaginem per exemple un cas on algú trafica amb una persona per a dues finalitats diferents (prostitució i venda

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

d'òrgans): essent l'essència del delicte l'acció i el mitjà (imaginem que el trasllada a través d'engany per a la seva futura explotació), s'escauria castigar en un sol delicte aquest engany i, posteriorment, castigar a través de dos delictes les diferents explotacions, amb el seu bé jurídic protegit en cadascuna d'elles.

Els països del nostre entorn (que tipifiquen el tràfic de persones derivat de les mateixes obligacions internacionals a les que Andorra està obligada) tenen previst només un delicte de tràfic de persones (entre altres, Espanya a l'article 177 bis del Codi penal; Portugal a l'article 160 del Código penal; França a l'article 225-4-1 del Code pénal; Argentina als articles 145 bis i ter del Código penal; Alemanya a l'article 232 del Das deutsches Strafgesetzbuch; Bèlgica a l'article 433 quinquies del Code pénal, etc.).

Per tant, tenir tipificats varis delictes comporta els següents inconvenients:

- Causa indeterminació del bé jurídic protegit en el delicte i nega l'autonomia del delicte de tràfic respecte del posterior delicte d'explotació.

- L'explotació es presenta com a element subjectiu, quan en realitat no és necessària la seva execució per a la realització del delicte de tràfic de persones.

- Suposa admetre la posta en perill dels béns jurídics de l'explotació posterior i això suposa un última instancia un avançament de la barrera punitiva que no està prevista en els delictes que ens afecten.

- Per últim, comporta que cada nova possible finalitat d'explotació que es vulgui anar tipificant (en consonància amb els nous fenòmens d'explotació) suposaria haver d'incloure contínuament delictes, quan en realitat, només s'escauria ampliar un sol delicte, el de tràfic de persones.

En conseqüència, proposaríem incloure un sol delicte, que podria estar tipificat dins del títol dels delictes contra la integritat física i moral amb un capítol corresponent a la dignitat humana:

> Capítol 4. Delictes contra la dignitat dels éssers humans.
>
> Art. 136 Tràfic d'éssers humans
>
> *1. El qui, amb fins de [enumerar aquí totes les finalitats d'explotació que es vulguin tipificar. A dia d'avui tindríem: amb fins d'extracció d'òrgans; amb fins de treball o serveis forçats, d'esclavatge o de pràctiques similars a l'esclavatge, de servitud o de mendicitat; amb fins de prostitució d'altri o d'altres delictes contra la llibertat sexual], recluti, transporti, trasllladi, allotgi o aculli una o més persones, ha de ser castigat amb pena de presó de dos a sis anys, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses, quan s'empri almenys a un dels mitjans següents:*

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

a) Que es recorri a la violència o altres formes d'intimidació o coacció, o sota l'amenaça de fer-ho.

b) Que hi hagi frau, engany, abús d'autoritat o d'una situació de vulnerabilitat.

c) Que es proposin o acceptin pagaments o avantatges per obtenir el consentiment d'una persona que exerceixi autoritat, de fet o de dret, sobre una altra.

La temptativa és punible.

2. Quan no s'empri cap dels mitjans esmentats a l'apartat anterior, té la consideració de tràfic d'éssers humans la comissió de l'acció que s'hi descriu, si es realitzi sobre un menor d'edat, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses.

La temptativa és punible.

3. El consentiment de la víctima de tràfic d'essers humans és irrellevant quan s'emprin els mitjans esmentats a l'apartat 1.

4. En els supòsits establerts a l'apartat 2, i a l'apartat 1 si la víctima és menor d'edat o és especialment vulnerable per la seva malaltia o discapacitat, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

5. En tots els casos, constitueix una circumstància agreujant de la responsabilitat penal el fet d'haver posat en perill la vida de la víctima.

6. La víctima de tràfic d'éssers humans queda exclosa de responsabilitat criminal per les infraccions penals que hagi comès en la situació d'explotació sempre que la seva participació hagi estat conseqüència directa de la situació de violència, intimidació, engany o abús a què hagi estat sotmesa o hi concorri alguna de les circumstàncies excloents de la responsabilitat criminal previstes a l'article 31 d'aquest Codi.

Ampliar la definició de l'explotació sexual

Com bé es fa constar en l'Exposició de Motius de la Llei 40/2014 de modificació del Codi penal, la qual va incloure dos dels tres delictes de tràfic de persones que tenim al Codi penal, la seva inclusió deriva, en essència, del Conveni de Varsòvia: "*La necessitat d'incriminar el tràfic d'éssers humans de manera més precisa i concreta en funció de les diverses finalitats d'explotació i els béns jurídics que escau protegir s'ha fet sentir especialment després de les recomanacions del Comitè contra la Tortura i de l'informe del 18 de juliol del 2014 del Grup d'Experts sobre la Lluita contra el Tràfic d'Éssers Humans (GRETA), que segueix la implementació que fan els estats part del Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans, obert a la signatura a Varsòvia el 16 de maig del 2005, signat i ratificat per Andorra el 17 de novembre del 2005 i el 23 de març del 2011, respectivament, i que va entrar en vigor l'1 de juliol següent.*"

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

Dit Conveni defineix el tràfic de persones com segueix: *"el reclutament, el transport, el trasllat, l'allotjament o l'acolliment de persones, amb l'amenaça de recórrer o recorrent a la força o altres formes de coacció, amb segrest, frau, engany, abús d'autoritat o d'una situació de vulnerabilitat, o amb la proposta o l'acceptació de pagaments o d'avantatges per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra amb fins d'explotació. L'explotació comporta, com a mínim, l'explotació de la prostitució d'altri o d'altres formes d'explotació sexual, el treball o els serveis forçats, l'esclavatge o les pràctiques anàlogues a l'esclavatge, la servitud o l'extracció d'òrgans."*

I el seu article 18 estableix que cada part ha d'adoptar les mesures que siguin necessàries per preveure com a delicte la conducta descrita en aquesta definició.

Doncs bé, com es pot veure, una de les finalitats d'explotació és, literalment, "l'explotació de la prostitució d'altri o d'altres formes d'explotació sexual". No obstant, en recollir-la al nostre penal a l'article 157 bis antic, ara 175, es preveu com a finalitat "amb fins de prostitució d'altri o d'altres delictes contra la llibertat sexual". Per tant, només es castigarà el tràfic quan tingui per finalitat cometre un dels delictes previstos al Codi penal. Però hi ha altres formes d'explotació sexual les quals podria discutir-se si són constitutives d'algun d'aquests delictes (per exemple, explotar a una persona adulta per a produir pornografia, o per a què interactuï davant de determinades plataformes online). Certament, amb la nova definició que es pretén donar al concepte de prostitució, hi hauria moltes formes d'explotació que sí podrien passar a estar cobertes. En qualsevol cas, i a efectes d'assegurar que cap forma queda impune, proposaríem una definició més àmplia d'aquesta finalitat, respectant el literal del Conveni de Varsòvia, com seria: amb fins de prostitució d'altri, ~~o~~ d'altres delictes contra la llibertat sexual o qualsevol altra forma d'explotació sexual".i que així s'inclogués o bé en el delicte de tràfic unificat que desitgem que es prevegi o, en cas de no modificar-se, en l'article 175 bis.

Valorar incorporar altres finalitats d'explotació

D'altra banda, tenint en compte no només les recomanacions del GRETA (Grup Experts en la lluita contra el tràfic d'éssers humans, encarregat de supervisar la implementació per les parts del Conveni de Varsòvia), sinó també els fenòmens d'explotació que succeeixen en el nostre entorn i aquells que comencen a tenir lloc, s'escau valorar la inclusió de noves finalitats d'explotació en el delicte de tràfic de persones (per tant, i seguint el que indicàvem en el punt 3.1., mantenir un delicte de tràfic de persones, tipificant l'acció i el mitjà però preveient noves finalitats d'explotació):

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

- Tràfic per a per a la finalitat de matrimonis no consentits o d'alteració de la filiació d'un menor (ambdós resultats d'explotació es troben ja tipificats en el nostre Codi penal, en els articles 183 i 191 del nou projecte). Per exemple, a Espanya al 2024 hi hauria hagut 8 víctimes de tràfic per al matrimoni forçat, el que evidencia que no es un fenomen molt llunyà al nostre país.

- Per a la criminalitat forçada: s'escau valorar incloure aquesta finalitat d'explotació, tenint en compte, a més, que el GRETA en el seu darrer informe sobre Andorra ja va fer constar que les autoritats estaven atentes a possibles casos de tràfic amb finalitats de criminalitat forçada (contraban de cigarretes entre França i Andorra) i, no obstant, aquesta finalitat d'explotació no la tenim tipificada al nostre Codi penal.

Incorporar el delicte de tràfic de persones per a la prostitució d'altri o altres delictes contra la llibertat sexual com a responsabilitat penal de la persona jurídica.

En la redacció del nou article 27, que tipifica quins són els supòsits de responsabilitat penal de la persona jurídica, s'inclou el tràfic de persones per a la finalitat d'extracció d'òrgans i el tràfic de persones per a l'explotació laboral, però no s' ha inclòs (desconeixem si per oblit o de manera intencionada) el tràfic de persones amb finalitats de prostitució d'altri o d'altres delictes contra la llibertat sexual. Entenem que dit delicte s'ha d'incloure (de fet, en els països del voltant és la finalitat més nombrosa dels delictes de tràfic de persones que es produeixen). Cas de tipificar-se un únic delicte de tràfic de persones (com proposat al punt 3.1) no caldria preveure un per un els tipus de tràfic. De no ser així, demanem la seva inclusió específica i, especialment, en els termes previstos en l'apartat 3.2 d'aquest informe ("amb fins de prostitució d'altri, d'altres delictes contra la llibertat sexual o qualsevol altra forma d'explotació sexual").

Incorrecta ubicació del delicte de tràfic d'immigrants clandestins

L'actual delicte de tràfic d'immigrants clandestins es troba a l'article 252 (278 del projecte de llei) dins del títol corresponent als delictes contra els drets dels treballadors. Doncs bé, considerem que aquest delicte res té a veure (al menys de manera directa) amb els treballadors i que la seva errònia inclusió en aquest títol deriva d'una històrica incorrecta interpretació del delicte.

El delicte de tràfic d'immigrants clandestins castiga a aquell que, amb ànim de lucre, ajuda a un immigrant clandestí a creuar fronteres, ja sigui ajudant a què

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

Andorra sigui el seu destí, o bé sent el seu origen o trobant-se en trànsit al Principat. Per tant, res té a veure amb una eventual explotació laboral. Així, fins al gener de 2015 el delicte es tipificava com "tràfic de persones per a la seva explotació laboral" quan el tipus no exigeix cap tipus de treball. Segurament aquesta errònia consideració partia de la base d'assumir que l'ajuda per creuar fronteres porta darrera una explotació laboral, però no és el cas. Tot i que s'ha modificat el seu títol, no s'ha modificat la seva ubicació en el Codi penal.

Essent el bé jurídic protegit d'aquest delicte la sobirania de l'Estat sobre les seves fronteres, el control estatal dels fluxos migratoris i, de manera indirecta, la seguretat i integritat dels immigrants, entenem que dit delicte hauria de canviar la seva ubicació en el nou Codi penal.

13. A banda de tot l'anterior es proposa modificar els següents delictes:

Article 114. Maltractaments en l'àmbit domèstic

1. El qui exerceixi violència física o psíquica sobre el qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o la persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga o sobre els ascendents, descendents, germans propis o d'aquesta persona, o qualsevol altra persona subjecta a la guarda de l'un o l'altre, o amb la qual convisqui, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu si se n'ha causat.

La pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior quan la conducta s'hagi realitzat sobre un menor d'edat o davant d'un menor d'edat.

2. La pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys quan es doni una de les circumstàncies previstes al punt 2 de l'article 113, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu causat.

3. La pena ha d'ésser de presó fins a un any de presó o d'arrest quan la violència s'exerceixi sobre qui sigui o hagi estat la seva parella esporàdica o no estable o sobre qualsevol altra persona amb la qual convisqui temporalment.

Motiu: entre altres, les turistes corren el risc, com ja ha passat, de quedar desprotegides, especialment en actuacions de guàrdia, obligant-les en la pràctica a tornar a l'hotel que comparteixen amb la seva parella esporàdica (realment esporàdica o aparentment esporàdica), és a dir, del seu agressor.

D'altra banda, perquè no hi hagi dubtes per l'aplicació del paràgraf in fine de l'apartat 1 en els casos en que els fets no han tingut lloc davant del camp visual d'un menor però si que l'han pogut afectar en trobar-se, per exemple, a l'habitació

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

del costat i haver pogut escoltar els maltractaments, proposem que es modifiqui l'expressió "davant d'un menor d'edat" per una altra que sigui més clara.

Article 282. Tipus bàsic

1. El qui produeixi, elabori, transporti, importi, exporti, vengui, proporcioni il·lícitament o posseeixi drogues tòxiques amb alguna d'aquestes finalitats, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i multa de 1.500 a 6.000 euros o fins al triple del valor de la droga, si era superior.

2. Si únicament es tracta de cànnabis o droga de toxicitat similar, la pena ha de ser de presó fins a dos anys i multa de 2.000 a 3.000 euros o fins al doble del valor de la droga, si era superior.

3. La temptativa és punible.

Article 283. Tipus qualificat

1. Les conductes previstes en l'article anterior han de ser castigades amb pena de presó de quatre a deu anys i multa de 6.000 a 150.000 euros o fins al quàdruple, si era superior, en el primer cas i de presó de tres a sis anys i multa de 3.000 a 60.000 euros o fins al triple, si era superior, en el segon, si hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

a) Que es tracti de gran quantitat de droga.

b) Que la droga es faciliti a menors d'edat o persones amb discapacitat.

c) Que la droga es difongui en centres docents, d'esbarjo, assistencials o penitenciaris.

d) Que la substància estigui manipulada o adulterada de tal manera que augmenti el perill per a la salut.

e) Que la substància es faciliti a persones sotmeses a un tractament de deshabituació o rehabilitació.

f) Que el culpable pertanyi a una organització que tingui com a finalitat difondre aquestes substàncies.

2. Si concorren dues o més de les circumstàncies anteriors o si el culpable exerceix una posició de poder de dret o de fet en l'organització, el tribunal pot imposar, sempre que es tracti d'actes de tràfic a gran escala, pena de presó de vuit a setze anys en el primer cas de l'article anterior i de presó de sis a dotze anys en el segon, a més de les penes pecuniàries previstes. El tribunal pot

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

acordar en aquest supòsit, a més, alguna de les mesures previstes en l'article 71.

3. La temptativa és punible.

Motiu: el sistema de penes mínimes determina que les penes de multa imposades a consumidors de droga siguin freqüentment més elevades que les imposades als traficants.

Article 484. Danys

1. El qui causa un dany d'un import no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena de treball en benefici de la comunitat fins a un mes o multa fins a ~~des de 36~~00 euros o fins al doble del dany causat, si és superior.

Si es tracta de danys a béns d'interès especial dels previstos en l'article 309 els fets s'han de considerar en tot cas com a delicte.

2. El qui sense autorització faci inscripcions, pintades o fixi cartells o altres objectes a edificis o al mobiliari urbà, ha de ser castigat amb pena de multa equivalent al doble de l'import de la reparació o de treballs en benefici de la comunitat.

3. La temptativa és punible.

Motiu: si no hi ha un ventall de pena clar es pot arribar a solucions absurdes que han d'ésser solucionades per la via interpretativa amb certes tensions jurídiques.

Nou article 263. Corrupció provada (preveure la corrupció esportiva)

El nou article 263, que tipifica la corrupció privada, preveu el següent:

Article 263. Corrupció privada

1. El qui, en el marc d'una activitat comercial, financera, professional o econòmica de qualsevol índole, prometi, ofereixi o lliuri, directament o a través d'un intermediari, a una persona que exerceixi funcions directives o laborals de qualsevol tipus per a una societat, per a un altre tipus de persona jurídica o per a una empresa, un avantatge indegut de qualsevol naturalesa per a aquesta persona o per a un tercer, perquè aquesta realitzi o s'abstingui de realitzar un acte incomplint les seves obligacions, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec o ofici similar a aquell en el marc del qual s'ha comés el delicte, fins a un màxim de tres anys.

2. A la mateixa pena ha de ser castigat, el qui, en el marc d'una activitat comercial, financera, professional o econòmica de qualsevol índole, demani o rebi, directament o a través d'un intermediari, un avantatge indegut de qualsevol naturalesa, o acceptar la promesa de tal avantatge, per a si mateix o per a un tercer, quan s'exerceixin funcions directives o laborals de qualsevol tipus per a una societat, per a un altre tipus de persona

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

jurídica o per a una empresa, a canvi de realitzar o abstenir-se de realitzar un acte incomplint les seves obligacions.

3. La temptativa és punible.

Tot i que en la proposta legislativa que ja se'ns facilità sí es preveia tipificar expressament la "corrupció esportiva", incloent un apartat 4 (en consonància amb la legislació espanyola), veiem que en el text final aquesta no s'incorpora, tipificant només la corrupció privada. Tenint en compte aquesta manca d'inclusió expressa, i que entenem que l'article 263.1 no donaria cabuda a tot tipus de situació que es pogués donar en el sector esportiu (així com que tenen béns jurídics diferents), entenem que la voluntat de no tipificar la corrupció esportiva és deliberada.

Doncs bé, considerem oportú la seva inclusió de manera separada, aprofitant, a més, que estem recollint en el Codi penal un nou delicte de corrupció privada. Així, malgrat que Andorra no ha signat el Conveni del Consell d'Europa sobre la manipulació de competicions esportives (CETS No. 215), sí veiem oportú incorporar un delicte al respecte, per tal de poder donar resposta penal als delictes de manipulació en el esports, especialment si tenen transcendència econòmica. I és que sí s'ha signat la Convenció de Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional que exigeix als països perseguir acciones delictives greus de caràcter internacional motivades pel lucre, com pot succeir, en moltes ocasiones, en els casos de manipulació de partits,. Andorra també és avaluada pel GRECO, que com organisme que vetlla pel compliment d'Andorra de les seves obligacions combatent la corrupció, pot valorar dita tipificació. I, per últim, perquè si es pretén signar el Conveni de Nacions Unides sobre corrupció (tal i com s'exposa en l'Exposició de Motius del projecte), cal tenir en compte que la Conferència dels estats parts, com a òrgan normatiu de la Convenció, ha identificat la lluita contra la corrupció en l'esport com a qüestió prioritària a través de dues resolucions, la 8/4 relativa a la protecció de l'esport contra la corrupció, i la 7/8 sobre la corrupció en l'esport.

Per tal de tipificar degudament el fenomen, cal tenir ben clar quin hauria de ser el bé jurídic a protegir. D'una banda, una part de la doctrina -minoritària-, considera que és el *fair play* i, per tant, el permetre que les competicions esportives siguin justes. Altres posicions consideren que es tractaria de la integritat en l'esport, un concepte que hauria de ser quelcom més que un *fair play* en considerar que l'esport engloba valors socials, educatius o de cohesió molt més amplis i transcendentals que el propi joc net. Ara bé, creiem que per haver de tenir protecció penal, s'escau quelcom més, podent trobar el *fair play* la seva protecció en altres normes de caràcter administratiu (com seria la Llei 37/2018 de l'esport que sanciona "els actes dirigits a predeterminar no esportivament el resultat d'un joc, una prova o una competició").

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

Per altra banda, gran part de la doctrina considera que el que s'escau protegir penalment són els interessos econòmics vinculats a l'esport. És innegable que les competicions esportives gaudeixen de rellevància econòmica i que la seva possible alteració o predeterminació pot tenir impacte econòmic en els diferents intervinents i entitats (mantenir-se en una categoria té impacte econòmic, existeixen primes per guanyar determinades competicions, premis per classificar-se a determinats tornejos) però també per a tercers, com aquells que fan apostes esportives en un determinat sentit. Per tant, el bé jurídic a protegir podria ser la lleial competència esportiva quan el seu crebantament comporta una alteració del normal funcionament del mercat esportiu al veure's afectats diversos interessos econòmics. Es tracta de protegir el mercat esportiu, les expectatives econòmiques que ostenten una pluralitat de subjectes entorn a una competició o prova, el que permet incloure als directament implicats en el mateix però també a terecers. La competició esportiva és doncs també un servei dins del mercat, poden afectar també interessos socioeconòmic i per això creiem que mereix tutela penal.

Tenint en compte l'anterior, la corrupció esportiva no trobaria encaix en l'apartat 263.1 recollit en el nou projecte. Mentre que la corrupció privada exigeix una relació contractual, societària, financera, etc., quelcom que no succeeix sempre en l'àmbit esportiu (per exemple, un apostador que corrompeix un àrbitre o jugador no té cap vincle mercantil amb el club o la federació, o dos equips que es conxorxen per manipular partits i rebre diferents pagaments per entitats supranacionals). L'expansió de les apostes online ha creat noves modalitats de corrupció que no poden no encabir-se en la corrupció privada però que soscaven greument la integritat de l'esport i generen enormes beneficis il·lícits.

En aquest sentit, Andorra no es troba aliena a aquest tipus de fenomen. Les màfies dels esports acostumen a dirigir-se a categories més baixes perquè és més difícil adonar-se de qualsevol manipulació i perquè, atès que perceben sous més baixos, és més probable manipular als intervinents.

Per tant, veiem oportú aprofitar l'aprovació d'un nou codi penal per incloure la tipificació d'un delicte de manipulació esportiva, que hauria d'ubicar-se en el Codi penal en funció del bé jurídic que es consideri lesionat i de manera diferenciada al delicte de corrupció privada. En qualsevol cas, i si es parteix de l'exigència de què la manipulació ha de produir-se per a obtenir algun benefici patrimonial dins d'un mercat, el delicte podria encabir-se en el delicte relatiu al mercat i als consumidors.

En aquest sentit, UNODC, en la Guia de recursos basada en la Convenció de Nacions Unides contra la corrupció "Enfoques legales para abordar la manipulación de las competiciones deportives", suggereixen pautes sobre com perseguir penalment aquest tipus de conductes. Sigui com sigui, al nostre criteri,

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.

l'eventual delicte que es pogués incloure hauria de tenir en consideració del següent:

- De considerar que es protegeix quelcom més enllà del joc net i de l'esperit de l'esport (on es podria incloure tot tipus de competició esportiva) i, per tant, que només es protegeix aquella alteració que comporta una alteració del mercat socioeconòmic degut als avantatges econòmics que es busquen, han de recaure dins de l'àmbit d'aplicació aquells "**jocs", "competicions", "proves" o "esdeveniments" esportius que impliquen recepció d'ingressos derivats de la pràctica esportiva pels intervinents o per tercers (com apostants).** Si l'objecte jurídic a protegir no és només "l'èxit esportiu" o "el joc net", el delicte no ha d'incloure competicions amateurs o on no existeixi cap afectació rellevant dels interessos econòmics dels competidors o de tercers.

- La finalitat hauria de ser una **alteració indeguda o fraudulenta** del **resultat o desenvolupament** d'una [competició esportiva, joc, prova...] per tal d'aconseguir un avantatge material indegut per a un mateix o per a un tercer. És important (doncs a dia d'avui es pot apostar sobre qualsevol fet o succés durant l'esdeveniment), que es prevegi el resultat (match-fixing) com qualsevol aspecte específic del joc (spot-fixing).

  És convenient incloure que ha de ser fraudulent per incidir en aquest caràcter antiesportiu (de mode que, no es tipificarien, per exemple, les primes que un tercer pugui pagar a uns jugadors per, precisament, guanyar un partit -que és el deure que ja tenen per ser).

  Per últim es podria valorar com a possible delicte que dona lloc a la responsabilitat penal de persona jurídica quan sigui una entitat o societat (com un club esportiu, per exemple).

- Hauria de ser un delicte de perill abstracte que es consumi amb la proposició per a la manipulació o alteració del resultat, sens perjudici de preveure penes més severes si s'aconsegueix el resultat.

- I, per últim, hauria de preveure's en la seva modalitat activa (sol·licitar) com passiva (mostrar-se receptiu a). Però preveure també (potser en el mateix delicte o bé de manera separada) que ho pot fer un tercer (per exemple, un apostant) que no té la condició d'intervinent directe en el joc o competició.

Aquest document és una còpia autèntica del document electrònic original. Podeu comprovar la seva validesa a https://registre.consellgeneral.ad/Consellers/ValidarDocuments.aspx?csv=5a62b857-a583-46ff-b497-ef517fb1d944 emprant el codi segur de verificació.